

Царик Д. В.

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шведова Г. А.,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу,

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ

СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ ТА ЇЇ ФОРМИ

Суспільна шкода групової злочинної діяльності зростає з кожним днем не тільки тому, що групові злочини легші, але й тому, що явище групових злочинів викликає обґрунтовану тривогу громадян, спотворює зовнішній вигляд суспільства, а в багатьох випадках спотворює і психічний світогляд людей. Проте не всі групові злочини є проявами співучасті. Тому необхідно уточнити визначення понять злочинної змови та групової злочинності.

Співучасть в кримінальному злочині - це складна проблема, яка виникає, коли одна або декілька осіб беруть участь у злочині, який завдає шкоду іншим. Співучасть може приймати різні форми і має серйозні наслідки для суспільства та правоохоронних органів.

Тому особливе значення системи змови в загальній кримінально-правовій системі України полягає у [2, с. 296]:

–визначенні об'єктивних і суб'єктивних ознак умисних злочинів, вчинених кількома суб'єктами;

–визначенні кола цих осіб, засад і умов їх вчинення. відповідальність за вчинення злочинних дій;

–передбачає стандарти покарання осіб, які спільно беруть участь у злочинах, тобто орієнтує суд на справедливий, законний і обґрунтований вибір конкретних кримінально-правових засобів впливу на співучасників злочинів;

–це може бути доведено що ті, хто сам безпосередньо не вчинив злочин, але певним чином йому сприяв. Це визначає коло діянь, які прямо не передбачені нормами особливої частини КК України, але є суспільно небезпечними, а тому потребують кримінально-правового нагляду.

Що стосується існуючих форм співучасті то слід звернути увагу на наступні аспекти. Перш за все, співучасть може бути активною або пасивною. Активна співучасть включає в себе пряму участь у вчиненні злочину, таку як фізичне виконання дій або надання допомоги злочинцю. Наприклад, дві або більше особи можуть спільно скоїти пограбування, ділити прибуток від нього або надавати скоєному злочинцю притулок [3, с. 512].

Пасивна співучасть, навпаки, виявляється у відомостях, допомозі або згоді із злочинцем без прямої участі у злочині. Наприклад, особа, яка знає про злочин і не повідомляє правоохоронців, може бути вважати пасивним співучасником. Ця

форма співучасті може бути важливою для розкриття злочину та притягнення до відповідальності всіх винних сторін.

Крім того, важливо відзначити, що співучасть може бути змовою або угодою між співучасниками щодо вчинення злочину. Змовники можуть обговорювати деталі злочину, планувати його та об'єднувати зусилля для досягнення спільної мети. Змова може бути складною, а особи, які беруть в ній участь, можуть різнитися за своєю роллю та відповідальністю.

Співучасть – це важлива тема в кримінальному праві, яка розглядається в контексті злочинів, вчинених кількома особами. Основною метою співучасті є визначення рівня вини кожної з учасників і призначення відповідних покарань. Відомі два види співучасті: проста та складна. В цьому есе розглянемо основні особливості кожного з них.

Проста співучасть відбувається, коли кілька осіб вчиняють злочин разом, але кожна з них виконує окрему роль без явного поділу завдань. В цьому випадку, учасники можуть бути притягнуті до відповідальності за однаковий ступінь вини, якщо їхні дії спричинили шкоду чи злочин був завершений. Основні риси простої співучасті включають наступне [3, с. 544]:

1. Спільна ініціатива: Учасники простої співучасті активно долучаються до вчинення злочину, виконуючи різні функції або дії, але зазвичай без детального планування чи попередньої домовленості.
2. Спільна відповідальність: Кожен учасник несе відповідальність за власні дії у вчиненні злочину. Це означає, що кожен може бути притягнутий до відповідальності за дії, які він чи вона вчинив особисто.
3. Однакова кваліфікація злочину: Учасники простої співучасті, як правило, кваліфікуються за однією і тією ж статтею кримінального кодексу, оскільки їхні дії спільно призвели до вчинення злочину.

Розглянемо приклад, де двоє осіб пограбували магазин. Один викрав товари, а інший став на варту, щоб відвести увагу від покупців і персоналу. Обидва учасники брали участь у вчиненні злочину, але кожен виконував роль, яка була йому призначена, і немає чіткого планування заздалегідь.

Складна співучасть, навпаки, передбачає організацію та розподіл завдань між учасниками. Вони діють як спланована команда, де кожен має визначену роль. Складна співучасть відзначається більш важкими наслідками для учасників, оскільки їм може бути призначено різні рівні відповідальності в залежності від їхнього внеску у вчинення злочину. Серед важливих ознак складної співучасті слід зазначити наступне [4].

1. Чітка організація і розподіл завдань: У складній співучасті учасники діють як організована група, існує чітко визначений план дій та розподіл завдань між ними. Кожен має свою роль і обов'язки у вчиненні злочину.
2. Різні ролі і функції: Кожен учасник зазвичай виконує важливу роль або функцію у вчиненні злочину. Наприклад, одна особа може бути відповідальна за планування, інша - за виконання фізичних дій, а третя - за транспортування здобичі.
3. Різні ступені відповідальності: Учасники складної співучасті можуть бути притягнуті до відповідальності залежно від їхнього внеску у злочин і ступеня їхньої участі. Деякі можуть бути визнані головними винуватцями, а інші - співучасниками.

Варто навести приклад складної співучасті. Припустимо, що група осіб зламала сейф у банку. Один із них був відповідальний за планування та надавав інструкції іншим двом, один з яких виконував фізичні дії зі зламу, а інший відвідував місце інциденту, щоб надавати звіти про обстановку. У цьому випадку маємо справу зі складною співучастю через організацію та розподіл завдань.

У підсумку, співучасть в кримінальному злочині - це серйозна проблема, яка може приймати різні форми та мати різні наслідки для суспільства. Правоохоронні органи та законодавці повинні приділити увагу цій проблемі та приймати необхідні заходи для протидії співучасті в злочині і забезпечення справедливого правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 11 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 26.09.2023).
2. ГО «Всеукраїнська Асоціація Кримінального Права». Кримінальне Право України. Особлива Частина Навчальний посібник. Ірпінь : ТОВ "Твори", 2021. 411 с.
3. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. ; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.
4. Співучасть у злочині: поняття та ознаки. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9677/> (дата звернення: 29.09.2023).